

D'esquerra a dreta, el president francès, Nicolas Sarkozy; l'ex-primer ministre italià, Romano Prodi; i el president del govern espanyol, José Luís Rodríguez Zapatero, presentant el projecte de la Unió per la Mediterrània, el desembre del 2007 a Roma.

La Mediterrània: una idea d'esquerres a les mans de l'adversari

Els dies 13 i 14 de juliol una quarantena de caps d'estat i de govern es trobaran a París per impulsar la Unió per la Mediterrània. Es tracta de redinamitzar el procés de Barcelona que es considera estancat i, al mateix temps, mirar d'estabilitzar l'Orient Mitjà. Una idea de cooperació d'esquerres recuperada per un president conservador.

Que sigui París i no Marsella que vegi néixer la Unió per la Mediterrània (UPM) pot acabar essent simptomàtic: una ciutat allunyada dels problemes que afecten una mar que veu passar el 70% del transport marítim d'hidrocarburs i que és, a la vegada, la mar més turística del planeta. Una ciutat, París, o, més ben dit, un president, Nicolas Sarkozy, que vol fer de la UPM una eina per a evitar que la Xina o els Estats

Units s'endinsin massa en la seva zona d'influència.

Un dels dos pares reconeguts del projecte, Jean-Louis Guigou, (l'altre és Panagiotis Roumenotis, antic ministre grec de Finances), reconeix que un dels mèrits de Nicolas Sarkozy "és d'haver tret Europa del seu ensopiment; d'haver-la despertat i haver-la posat a mirar cap al sud". Guigou i Roumenotis havien signat, l'any 2005, un manifest per una Comunitat del Món Mediterra-

ni. El document, només de començar, deia que "el procés de Barcelona, tot i tenir el gran mèrit d'existir, ja no està adaptat al sentit de la història. Si fou un èxit com a pont de diàleg entre la UE i el països del sud de la Mediterrània, aquest procés ha demostrat, per la seva gestió, la manca d'interès dels estats membres de la UE, sobretot dels països del centre i els de l'orient, pel sud". Aleshores, la Unió Europea ja havia de gestionar 25 interessos esta-

tals diferents i l'arribada de Romania i Bulgària (l'any 2007) no ha acabat de canviar l'orientació política de la UE.

“Perquè el mercat és cec, el present només té sentit si l'horitzó s'enriqueix d'un destí comú. Els pobles no avancen si no saben cap on van”, deia un manifest més aviat destinat a l'esquerra europea. Però qui recuperà la idea fou el candidat Sarkozy, gràcies al seu conseller especial, Henri Guaino, un euroescèptic a qui s'atribueix la majoria de les pífies diplomàtiques del mandat presidencial. La idea de crear una nova estructura que curtcircuités el projecte europeu i deixés Brussel·les i Berlín fora de les decisions franceses no podia sinó seduir un home només encarregat d'escriure discursos que aportin vots sense assumir-ne mai responsabilitats.

Un projecte desnaturalitzat. El projecte, explicava Guigou fa un any, s'havia d'inspirar en els de la Unió dels Estats Bàltics o el Consell Nòrdic, del qual no formen part tots els estats de la UE. “Passar dels 27+10 presents actualment dins el procés de Barcelona, dit EuroMed, a un 8+10 que reuneixi només aquells països realment afectats per les qüestions mediterrànies per tal de separar les qüestions comercials dels projectes concrets sobre ordenació del territori, el medi, l'aigua o algunes altres lligades més directament als ciutadans com ara la sanitat.” Però tot això ha hagut de canviar, vista l'alarma que generà la idea a les capitals del nord europeu, entre les quals, evidentment, hi ha Berlín.

La cancellera alemanya Angela Merkel ha aconseguit, amb l'ajuda de bona part dels antics països de l'Est, d'incloure's dins d'un club que, finalment, a la cita fundacional, comptarà amb 44 convidats. Funcionarà, si fa no fa, com la UE, amb presidències bicèfales entre un país mediterrani de la UE i un país del sud; una secretaria permanent que Egipte i el Marroc es disputen; i, cada dos anys, hi hauria d'haver una cimera entre tots els estats signataris. La diferència està en el fet que, ja de bon començament, la UPM permetrà a cada estat d'apuntar-se o no a un projecte. Geometria variable, en diuen.

Amb tot, costa de creure que el fracàs del procés de Barcelona, signat el 1995, sigui responsabilitat dels països allu-

nyats de la Mediterrània. Dels projectes d'infraestructures previstos l'any 1993 —quan l'estat espanyol tot just feia set anys que era europeu i quan Jacques Delors encara presidia la Comissió Europea— per ajudar a integrar i vertebrar l'espai mediterrani, l'any 2008 només se n'havia construït la línia de gran velocitat entre Barcelona i Madrid, per bé que aquesta, de fet, no era sinó un ramal d'allò que es diu *Arc Mediterrani* (Gènova-Marsella-Barcelona-València). La incapacitat dels estats riberencs a acceptar el caràcter prioritari d'aquestes inversions haurà tingut més conseqüències que no pas la voluntat alemanya d'integrar els —encara— no nouvinguts de l'est.

A hores d'ara, la UPM té projectes sobre medi, energies renovables, educació, formació, cultura o ajut a petites i mitjanes empreses. Però també, i sobretot per a una França cada dia més *sécuritaire*, més preocupada per les qüestions de seguretat, el control de la immigració i la lluita contra el terrorisme islàmic. La mal anomenada *directiva-retorn*, votada per la dreta europea i els socialistes espanyols (excepte Raimon Obiols, Josep Borrell i un abstencionista), que de moment ha despertat enemistats a tots els països de l'Amèrica Llatina, tampoc no és gaire benvista a l'altra banda del Mare Nostrum. És el cas de Joseph Maïla, professor de sociologia política i relacions internacionals d'origen libanès, per a qui “si l'espai mediterrani fou en un principi el dels particularismes i especificitats, com podem ignorar que fou a la Mediterrània on naixeren les representacions que ens permeten de captar allò que és universal? Sorprenent civilització mediterrània que, a mesura que es desplega, marca les trajectòries de la nostra cultura convertint-nos en els hereus d'un llegat en què l'alfabet fou fenici; el concepte, grec; el dret, romà; el monoteisme, semita; l'enginy, púnic; la munificència, bizantina; la ciència, àrab; el poder, otomà; la coexistència, andalusina; la sensibilitat, italiana; l'aventura, catalana; la llibertat, francesa; i l'eternitat, egípcia”.

Festa nacional. Un dels altres objectius del president Sarkozy és d'aprofitar el naixement de la UPM per obligar els països àrabs a asseure's a la mateixa taula amb els israelians. Això explicaria els honors amb què va ser

rebut a París, el desembre de l'any passat, el líder libi Moammar al-Gaddafi, i la participació de Baixar al-Assad, el president de Síria, a les cerimònies d'aquest 14 de juliol, la festa nacional francesa. I, malgrat això, Líbia ja ha anunciat que no assistirà a l'acte fundacional d'aquest juliol. Com tampoc no se sap quina serà la presència algeriana, malgrat una visita aquest mes de juny del primer ministre francès.

A França, han arribat crítiques no tan sols des dels bancs de l'esquerra, sinó, també, del centre i la dreta. Jacques Chirac, per exemple, ja ha anunciat que boicotarà les cerimònies per tal de no estar, ara que s'ha jubilat, al costat d'un dictador que demana als seus serveis secrets d'assassinar un primer ministre, libanès en aquest cas. Però, malgrat aquestes crítiques, Nicolas Sarkozy confia a sorprendre la comunitat internacional aconseguint que àrabs i jueus seguïn plegats, per primera vegada, en una organització de cooperació.

Jean-Claude Juncker, primer ministre de Luxemburg parla d'un “Barcelona +” i Alain Le Roy, l'ambaixador de Sarkozy encarregat d'aquesta qüestió, en una entrevista al *Quotidien d'Oran* sembla no contradir-lo quan diu que “és el procés de Barcelona que es transformarà i es desenvoluparà per convertir-se en la UPM”. Però encara hi ha nombroses incògnites. “Un projecte mal lligat, poc preparat i mal venut —com diu el periodista Jean Quatremer—, en el qual cadascú fica una mica allò que vol aconseguir.” És a dir, que cada estat podrà donar les culpes de no atènyer els seus objectius a un nou organisme internacional que, això sí, aquesta vegada no sembla voler-se embolicar ni amb parlaments ni voluntats democràtiques, sinó, només, “potenciar la societat civil”.

Una societat civil que, com bé sap la UE —vist que per a això va impulsar el tractat de Schengen—, requereix un alt grau de mobilitat. També ho recorda el geògraf Jean-Christophe Victor, al seu programa *Le dessin des cartes* de la televisió franco-alemanya Arte: amb una natalitat d'1,5 nens per dona a la UE dels 27 i una de 2,8 als països del sud som, en definitiva, “demogràficament complementaris”.

Juli Martí Casals
París